

KAITSEMINISTEERIUM

**ARUANNE KAITSEVÄEKOHUSTUSE TÄITMISEST JA
KAITSEVÄETEENISTUSE KORRALDAMISEST 2015. AASTAL**

Tallinn 2016

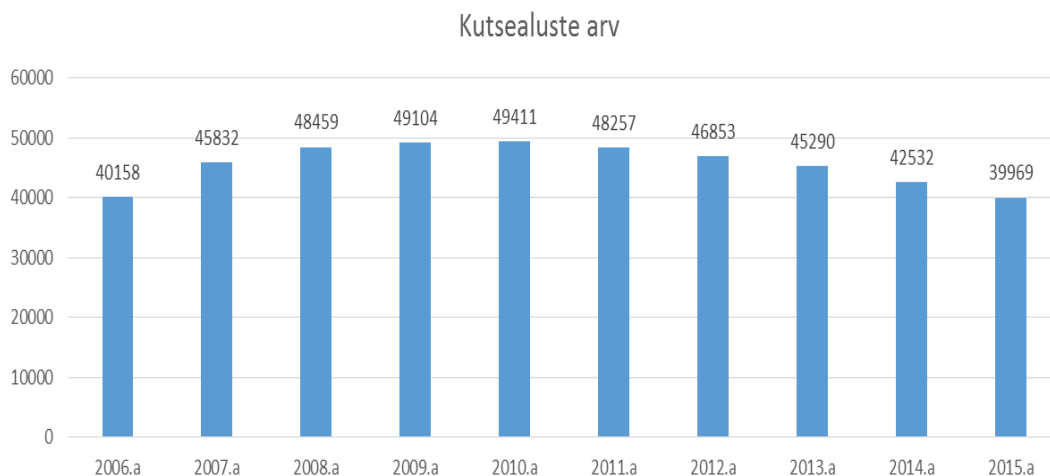
SISUKORD

1. KOKKUVÕTE	3
2. 2015. AASTA PEAMISED STATISTILISED ANDMED	6
3. KAITSEVÄEKOHUSTUSLASTE ARVESTUS.....	7
4. KAITSEVÄETEENISTUSKOHUSTUSLASE TERVISENÕUETELE VASTAVUSE HINDAMINE	11
5. AJATEENISTUSSE KUTSUMINE.....	13
6. AJATEENISTUS	14
7. ASENDUSTEENISTUS.....	16
9. KUTSEALUSTE JA RESERVVÄELASTE ARVAMUSUURING	18
10. TEGEVVÄELASED	20
11. PEAINSPEKTORITEENISTUS	21
12. OLULISEMAD TEGEVUSED 2016. AASTAL	22

1. KOKKUVÕTE

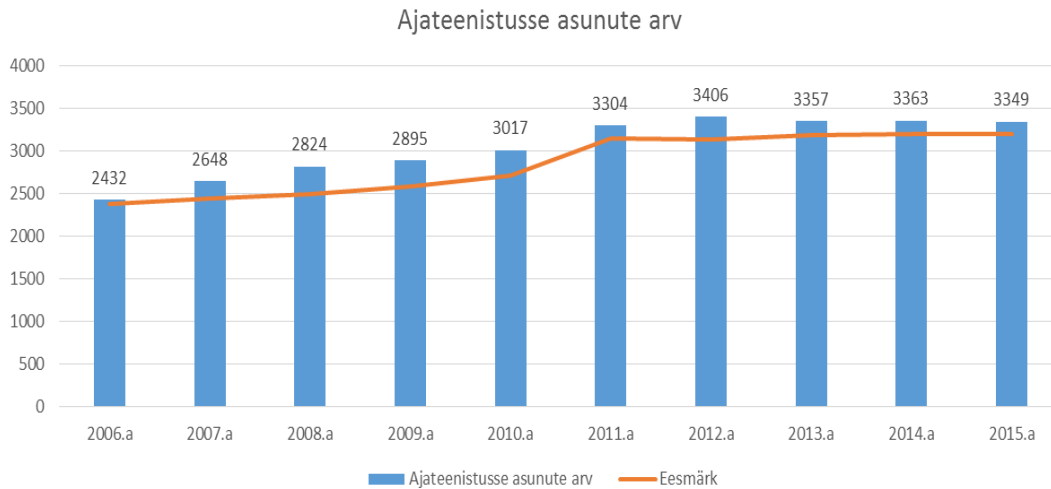
Käesolev aruanne on koostatud kaitseväeteenistuse seaduse § 9 alusel. Kaitseväeteenistuse eesmärk on läbi erinevate teenistusliikide tagada Kaitseväele vajalik inimvara üksuste mehitamiseks ja riigi sõjalise kaitse korraldamiseks.

Kaitseväekohustuslaste arvelevõtmisel saab olulisema muudatusena välja tuua arvele võetud uute kutsealuste arvu vähenemise (joonis 1), mis tuleneb 17-aastaseks saavate aastakäikudes meesoost isikute arvu pidevast langusest ning mis eeldatavalt jätkub ka järgmistel aastatel. Riigikaitse arengukava koostamise käigus vajab täiendavat analüüsi, kas ja mil määral kutsealuste arvu vähenemine mõjutab järgmise 10 aasta jooksul ajateenijate väljaõpet.

Joonis 1. Kutsealuste arv aastatel 2006-2015

Ajateenistuse korraldamisel suutis Kaitsevägi mehitada ja välja õpetada ettenähtud arvu reservüksusi. Küll aga püsib endiselt sama kõrgel tasemel ajateenistuse katkestanute osakaal (ligi 20%), millele tuleb järgnevatel aastatel rohkem tähelepanu pöörata, kuna väheneva kutsealuste arvu tingimustes võib see edaspidi raskendada vajaliku arvu reservüksuste komplekteerimist. Samas on ka edaspidi võimalik kiirreageerimisstruktuuris olevaid puudujääke täita põhivalmidus- ja täiendreservis olevate reservväelastega.

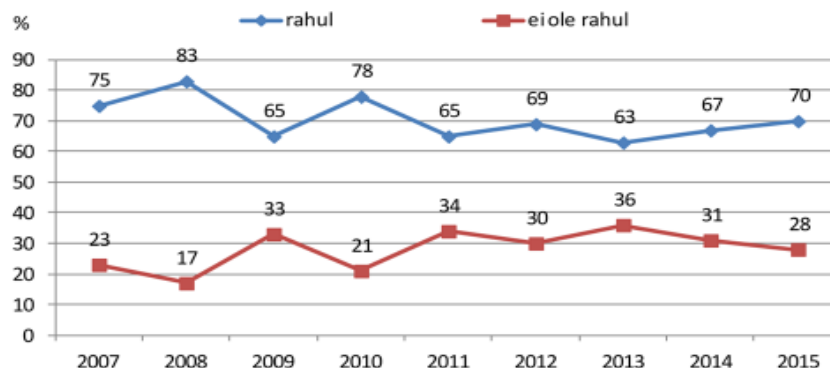
Joonis 2. Ajateenistusse asunute arv 2006-2015

Reservväelaste õppekogunemiste osas saavutas Kaitsevägi võrreldes eelnevate aastatega parema üksuste komplekteerimisprotsendi (81,5%) ning tervikuna demonstreeris suurõppus SIIL2015 Eesti kehtiva reservteenistuse ja mobilisatsioonisüsteemi toimivust. Nimetatud protsent saavutati senisest suurema ülekattega väljasaadetud kutsete arvu ning laiaulatusliku teavitustöö tulemusena.

Kutsealuste ja reservväelaste arvamusuuringu tulemuste trend on positiivne (joonis 3). Olukorras, kus ajateenistuse puhul on olemuslikult tegemist mitte vabatahtliku, vaid kohustusliku, teenistusega, võib 70% reservväelaste rahulolu läbitud ajateenistusega pidada heaks tulemuseks. 81% ajateenistuse läbinutest tunneb ennast teenistusaja järel targema ja kogenumana, 80% enesekindlamana ning 72% füüsiliselt tugevamana. Võrreldes 2014. aastaga on keskmised hinnangud väljaõppe tingimuste suhtes

tõusnud, ning kõige enam on paranenud hinnangud elamistingimustele, mis näitab, et investeeringud ajateenijate elamistingimustesse on eelduste kohast mõju avaldanud.

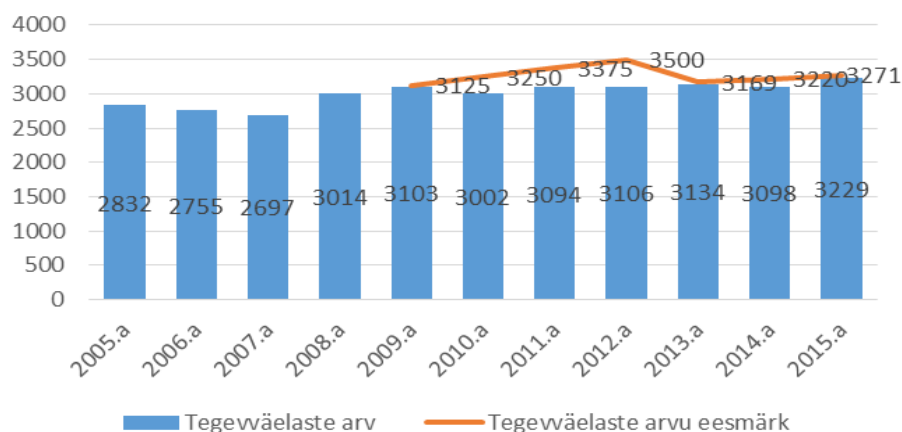
Ajateenistuse läbinute vastused: Rahulolu ajateenistusega Eesti Kaitseväes 2007-2015

Joonis 3. Kutsealuste ja reservväelaste arvamusuuringu tulemused 2007-2015

Tegevväelaste arvu suurenemine 131 tegevväelase võrra (joonis 4) on viimase kuue aasta parim tulemus. Tegevväelaste värbamise tase on kõikidel viimastel aastatel püsinud võrdset kõrgena, kuid erinevalt eelnevatest aastatest on järsult vähenenud tegevteenistusest lahkunud kaitseväelaste arv, mis viitab tegevväelaste suurenenud rahulolule nii teenistus- kui palgatingimustega ning näitab, et kaitseväelaste personalikuludesse tehtud investeeringud on olnud põhjendatud.

Tegevväelaste arv

Joonis 4. Tegevväelaste arv 2005-2015

2. 2015. AASTA PEAMISED STATISTILISED ANDMED

Kaitseväekohustuslaste registris oli 2015. aasta lõpu seisuga kantud 270 806 kaitseväekohustuslase andmed. Registris oli muuhulgas arvel 39 969 kutsealuse, 223 918 reservis oleva 18-60 aastase meessoost isiku ning 3 229 tegevväelase andmed. Tegevväelaste hulgas oli kokku 336 naissoost isikut.

Kaitseväekohustuslaste tervise seisundi hindamisel tegid Kaitseressursside Ameti arstlikud komisjonid 2015. aastal 11 790 otsust, millede kohaselt 3 699 isikut (31,4%), sh 42 naissoost isikut vastasid kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele. Tervisenõuetele ei vastanud 3417 isikut (29%) ning ajutiselt ei vastanud 4674 (39,6%) isikut ning kokkuvõttes on kaitseväekohustuslaste tervise seisund ja arstlike komisjonide poolt tehtud otsused sarnased eelmiste aastate vastava statistikaga.

Ajateenistusse plaaniti kutsuda 2015. aastal 3 176 kutsealust ja 24 vabatahtlikult kaitseväekohustuse võtnud naissoost isikut. Kaitseministri määrusega lubati kehtestatud piirarve ületada 5% ulatuses ning **ajateenistuskohustust asus täitma** 3 332 kutsealust ja 17 naissoost isikut. 2014. aasta II poolaastal asus ajateenistusse 3 023 isikut ning 2015. aasta I poolaastal 314, st. kokku 3 337 isikut, kelle ajateenistus lõppes 2015. aastal (2015. aasta II poolal teenistusse astunute teenistus lõppeb 2016. aasta maikuus).

Ajateenistuse läbis ja määrati sõjaaja ametikohale 2015. aastal 2 652 ajateenijat. Tervisliku seisundi ning muudel põhjustel vabastati 2015. aastal ennetähtaegselt teenistusest 685 ajateenijat. Tervisliku seisundi tõttu vabastati teenistusest 650 ajateenijat, mis teeb 19,4% ajateenistusse asunutest. Vaatamata teatud osa ajateenijate väljalangevusele, õpetati kõik ajateenijate baasil ettevalmistatavad väeüksused välja vastavalt kinnitatud plaanidele ja määratud väljaõppetasemetele.

Reservväelaste õppekogunemisi plaanis Kaitseväge 2015. aastal läbi viia vähemalt 8600-le reservväelasele ning õppekogunemistel osales 7006 reservväelast ehk 81,5% plaanitud, mis on läbi aastate parim tulemus. Suurem osa mainitud reservväelastest osales taasiseseisvunud Eesti suurimal õppusel SIIL2015.

Kutsealuste ja reservväelaste 2015. aasta arvamusuuringu kohaselt peab kutsealustest ajateenistust vajalikuks 70% ning reservväelastest 96%. Läbitud ajateenistusega jäi täiesti või üldiselt rahule kokku 70% reservväelastest ning pigem ei jäänud või üldse ei jäänud rahule 28%. 81% ajateenistuse läbinutest tunneb ennast teenistusaja järel targema ja kogenenumana, 80% enesekindlamana ning 72% füüsiliselt tugevamana.

Asendusteenistuses ehk usulistel ja kõlbelistel põhjustel kaitseväeteenistusest keeldunud kaitseväekohustuslastele mõeldud teenistusliigis oli 2015. aasta lõpu seisuga 46 isikut. 2015. aastal esitati kokku 68 taotlust asendusteenistusse asumiseks.

Tegevväelaste arv kasvas 2015. aastal 131 tegevväelase võrra, ulatudes aasta lõpus 3 229 tegevväelaseni.

Kaitseväge peainspektoriteenistus menetles 2015. aasta jooksul 35 registreeritud pöördumist, mis puudutasid oma sisu osas nii teenistuse korraldust ja -tingimusi, kui ka soove ennetähtaegse reservi määramise kohta.

3. KAITSEVÄEKOHUSTUSLASTE ARVESTUS

Kaitseväekohustuslaste arvestust peab Kaitseressursside Amet kaitseväekohustuslaste registris (edaspidi register). Käesolevas aruandes mõistetakse kaitseväekohustuslaste arvestuse all 17-60 aastaste meeskodanike ja kaitseväekohustuse võtnud üle 18- aastaste isikute registri põhimääruse § 12 loetletud andmete kandmist registrisse ja andmete muudatuste kajastamist kaitseväekohustuslaste registri objektiks oleku ajal. Kaitseväekohustuslaste arvestuse ülevaade on alljärgnevalt ära toodud tabelites 1-4 ning sisaldab alljärgnevate punktide ülevaadet (võrdlusbaasina on tabelites toodud andmed 31.12.2014 seisuga):

- kaitseväekohustuslaste jagunemine registris (tabel 1);
- 2015. aasta jooksul registrisse kantud kutsealuste ja kaitseväekohustuslaste statistika (tabel 2);
- ajateenistusse kutsumata jätmise ja ajateenistusse asumisest vabastamine (tabel 3);
- ajateenistuskohustuse täitmiseks ajapikenduse andmine (tabel 4);

Kokku oli seisuga 31.12.2015 registrisse kantud **270 806** kaitseväekohustuslaste andmed, mis on võrreldes eelmise aasta sama seisuga 1 198 võrra rohkem. Registrisse kantud kaitseväekohustuslaste koondnumbri puhul on tegemist selle suurusjärguga, keda on riigil sõjaajal teoreetiliselt võimalik teenistusse kutsuda. Registris oli muuhulgas arvel **39 969** kutsealuse, **223 918** reservis oleva 18-60 aastase meessoost isiku ning **3 229** tegevväelase andmed. Tegevväelaste hulgas oli kokku **336** naissoost isikut (tabel 1). Olulise muutusena saab välja tuua kutsealuste arvu vähenemist **2 563** võrra, langus on tingitud kahest asjaolust: kutsealuseid lisandub uutes aastakäikudest vähem (tabel 2) ning suurenenud on ajateenistusse asumisest vabastamine (tabel 3). Samuti on arvestuses kajastatud ajateenistuse läbinud naissoost isikud, kes asusid ajateenistusse 2014. aasta juulis ja lõpetasid ajateenistuse 2015 aastal.

Tabel 1 Kaitseväekohustuslaste jagunemine registris seisuga 31.12.2015

Jrk nr	Kategooria	Arv	
		2014	2015
1	kutsealused¹	42532	39969
2	ajateenijad	2715	2725
	nendest naissoost isikud	16	6
3	asendusteenistujad	65	46
4	tegevväelased	3098	3229
	nendest naissoost isikud	340	336
5	18–60-aastased meessoost isikud (reservis olev isik)	220343	223918
	nendest kaitseväekohustuse võtnud üle 18-aastased isikud	50	77
6	Naissoost isikud (reservis olev isik)	855	919
	nendest kaitseväekohustuse võtnud naissoost isikud	28	90
	nendest ajateenistuse läbinud naissoost isikud	15	18
	Kokku (1-6)	269608	270806

¹ Kutsealune on 17-27-aastane (k a) meessoost isik, kuni aja- või asendusteenistusse asumiseni või aja- või asendusteenistusest vabastamiseni

2015. aasta jooksul kanti registrisse kokku **6337** kutsealuse ja **400** reservis oleva isiku andmed. Registrisse kantud kutsealuste andmed sisaldavad aastakäike 1988-1998 ning reservis olevate isikute andmed aastakäike 1955-1987 (tabel 2). Olulise muutusena saab välja tuua arvele võetud kutsealuste arvu langust **380** võrra, mis toob otseselt välja 17-aastaseks saavate aastakäikudes meesoost isikute arvu pidevat langust. Samuti on tõusnud kodakondsusest loobujate arv nii kutsealuste kui reservis olevate isikute hulgas. 400 reservis olevate isikute puhul on tegemist aruandlusperioodil Eesti kodakondsuse saanud või kaitseväekohustuse võtnud isikutega.

Tabel 2 Registrisse kantud kutsealuste ja kaitseväekohustuslaste andmed aruandlusperioodil

Jrk nr	Näitaja	17-27 aastased isikud		28-60 aastased isikud	
		2014	2015	2014	2015
1	registrisse kantud	6717	6337	611	400
2	registrist kustutatud (surnud)	79	55	939	892
3	kodakondsusest loobunud	25	64	64	95

2015. aasta lõpu seisuga on ajateenistusse kutsumata jätmise kehtivaid otsuseid **9 264** (registris arvel olevatest aastakäikudest 1988-1998) ning ajateenistusse asumisest vabastamise kehtivaid otsuseid **2 274**. Kutsumata jätmise põhjuste osas domineerib terviseseisundi mittevastamine kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele – **8 896** juhul. Ajateenistusse asumisest vabastamise osas domineerib määratud piirvanuse ületamine – isik on saanud 28-aastaseks, **1 596** juhul (tabel 3). Ajateenistusest asumisest vabastatud kutsealuste arvu osas, kes on süüdi mõistetud karistusseadustiku 8., 9., 13., 15., 18. või 22. peatükis sätestatud kuriteos, toimus vähenemine. Kui aastal 2014. aastal oli vastav arv 502, siis 2015. aastal 394. Samuti vähenes välisriigis elavate kutsealuste arv - 2014.a. 883 ning 2015.a 269. Tabelis kajastuvate 2014. aasta ning 2015. aasta arvude suur vahe tuleneb sellest, et kui enne 2013. a jõustunud kaitseväeteenistuse seadusemuudatust kustutati teenistuseks mittekölblikud isikud kaitseväekohustuslaste registrist, mistõttu neid ka enam statistikas ei kuvatud, siis nüüd jäetakse nad kaitseväekohustuslaste registris arvele.

Tabel 3 Ajateenistusse kutsumata jätmise ja ajateenistusse asumisest vabastamise kohta kehtivad otsused aastakäikude 1988-1998 kohta seisuga 31.12.2015

		2014	2015
1. Ajateenistusse kutsumata jätmine		6100	9264
1.1	tervise seisund arstliku komisjoni otsusel ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	5712	8896
1.2	ei ole läbinud vähemalt põhikooli II kooliastet põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse tähenduses	127	120
1.3	on kriminaalasjas kahtlustatav või süüdistatav, kuni kriminaalmenetluse lõpetamiseni	50	36
1.4	kannab vabadusekaotuslikku karistust	4	5
1.5	välislepingus ettenähtud juhul	0	0
1.6	on asunud kõrgharidust omandama arsti või õe erialal	207	207
2. Ajateenistusse asumisest vabastamine		2755	2274
2.1	saanud 28-aastaseks	1367	1596
2.2	süüdi mõistetud karistusseadustiku 8., 9., 13., 15., 18. või 22. peatükis sätestatud kuriteos ja selle eest on talle mõistetud vabadusekaotuslik karistus ning tema andmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud	502	394
2.3	tema andmete kaitseväekohustuslaste registrisse kandmisele eelnenud ajal elanud rahvastikuregistri andmetel katkematult vähemalt seitse aastat välisriigis või on sündinud ja elanud välisriigis tema andmete kaitseväekohustuslaste registrisse kandmisele vahetult eelnenud ajal ning ei ole viie aasta jooksul andmete registrisse kandmisest arvates esitanud kirjalikku taotlust ajateenistusse või asendusteenistusse asumiseks	883	269
2.4	läbi teinud kohustusliku sõjaväeteenistuse välisriigi relvajõududes või on teeninud sõjaväelasena välisriigi relvajõududes vähemalt 12 kuud või läbi teinud asendusteenistuse välisriigis	2	3
2.5	kantud tervishoiutöötajate riiklikku registrisse arsti või õena ning töötab vastaval erialal ja on läbi teinud Kaitseväe nõuetele vastava väljaõppe	1	12
2.6	nimetatud kohtunikuks ning kelle vabastamise ettepaneku on teinud kohtute haldamise nõukoda	0	0

Ajateenistuskohustuse täitmiseks ajapikenduse andmise alused on jagunenud neljaks grupiks: (1) kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele ajutiselt mittevastamine – kokku **2 975** isikut, (2) lapse ülalpidamine või puudega isiku hooldamine – kokku **1 025** isikut, (3) hariduse omandamine – kokku **14 138** isikut ning (4) valitaval ametikohal töötamine – kokku **23** isikut. Nagu ka alljärgnevalt tabelist nähtub, antakse kõige enam ajapikendust hariduse omandamiseks. Kokku on ajapikendust antud **18 161** isikule (tabel 4). Võrreldes 2014. aastaga on ajapikendust omavate isikute arv vähenenud 1093 võrra.

Tabel 4 Seisuga 31.12.2015 kehtivad otsused ajateenistuskohustuse täitmiseks ajapikenduse andmise kohta

		2014	2015
1	Kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele ajutise mittevastavuse tõttu	3249	2975
2	Lapse ülalpidamiseks või puudega isiku hooldamiseks	1113	1025
2.1	lapsevanemana või muu last ülalpidava isikuna peab ülal vähemalt ühte alla kolmeaastast last ning ülalpidamiskohustus tuleneb perekonnaseadusest	462	563
2.2	lapsevanemana või muu last ülalpidava isikuna on kohustatud ülal pidama vähemalt kahte last ning ülalpidamiskohustus tuleneb perekonnaseadusest	181	256
2.3	lapsevanemana või muu last ülalpidava isikuna üksinda peab ülal vähemalt ühte last, kellel puuduvad teised ülalpidamiskohustusega isikud, ja ülalpidamiskohustus tuleneb perekonnaseadusest	20	15
2.4	eelmine KVTS § 54 p.1 (Perekonna ainus toitja)	386	143
2.5	on ainus isik, kes on kohustatud ülal pidama raske või sügava puudega inimest, kellel puuduvad teised ülalpidamiskohustusega isikud	64	48
3	Hariduse omandamiseks	14867	14138
3.1	üliõpilasena valinud ajateenistusse asumise aja (KVTS § 44 lg 2)	1790	1616
3.2	üldkeskhariduse omandamiseks statsionaarses õppes (KVTS § 44 lg 3)	6975	6941
3.3	ilma keskhariduseta kutsealusel on õigus ajapikendusele statsionaarses õppevormis kutseõppe tasemeõppes õppimiseks selle aasta 1. juulini, mille jooksul ta saab 21-aastaseks (KVTS § 44 lg 4)	5761	2586
3.5	õpib sisekaitsealase rakenduskõrgkooli politsei-, piirivalve- või päästeerialal (KVTS § 44 lg 5)	44	41
3.6	välisriigi kõrgkoolis (KVTS § 44 lg 6)	297	254
4	Valitaval ametikohal töötamiseks	25	23
5	Kokku	19254	18161

4. KAITSEVÄETEENISTUSKOHUSTUSLASE TERVISENÕUETELE VASTAVUSE HINDAMINE

Kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele vastavuse hindamist kaitseväeteenistuskohustust võtta soovivale isikule, kutsealusele ja reservis olevale isikule viib läbi Kaitseressursside Ameti juures asuv arstlik komisjon. Kaitseväeteenistuskõlblikkuse määramisega seotud valdkondade ülevaade kajastub tabelites 5-7.

2015. aastal väljastati Kaitseressursside Ameti arstlike komisjonide poolt kokku **23 354** kutset sh 99 kutset naissoost isikutele, mis on 1 923 võrra vähem kui eelmisel aastal. Kokku langetasid arstlikud komisjonid **11 790** otsust, millest **3 699** otsuse kohaselt isik vastas kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele, sh **42** naissoost isikut. Täpsem arstlike komisjonide poolt langetatud otsuste jaotus on ära toodud tabelis 5.

Tabel 5 Kutsealuste arstlikud komisjonid

		2014	2015
1	Väljastatud kutseid arstlikule läbivaatusele, sh:	25277	23354
	nendest naissoost isikud	92	99
2	Arstlikule läbivaatusele ilmunud	17828	15020
3	Arstliku komisjoni otsused, sh:	12239	11790
3.1	vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	4122	3699
	nendest naissoost isikud	59	42
3.2	ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	4930	4674
	nendest naissoost isikud	3	6
3.3	ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	3187	3417
	nendest naissoost isikud	3	4

Reservis olevatele isikutele väljastati 2015. aastal **910** arstliku komisjoni kutset. Arstlikule läbivaatusele ilmus **650** reservis olevat isikut. Kokku langetati arstliku komisjoni otsuseid **590**, millest **178** juhul vastas reservis olev isik kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele (tabel 7). 2015. aastal langetatud otsustest 210 isiku puhul tervise seisund ajutiselt ei vastanud kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele. 2014.a oli ajutiselt kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele mitte vastavaid isikuid 92 reservis olevate isikute osas kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele vastavuse otsuste vähesus on tingitud asjaolust, et reservis olevad isikud pöörduvad arstliku komisjoni poole oma terviseseisundi muutumisel. Üldjuhul on pöördumiste ajendiks asjaolu, et reservis oleva isiku hinnangul on tema terviseseisund muutunud halvemaks.

Tabel 6 Reservis olevate isikute arstlikud komisjonid

		2014	2015
1	Väljastatud kutseid arstlikule läbivaatusele	755	910
2	Arstlikule läbivaatusele ilmunud	576	650
3	Arstliku komisjoni otsused, sh:	461	590
3.1	vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	130	178
3.2	ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	92	210
3.3	ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	239	202

Kaitseressursside Ameti arstlike komisjonide poolt tehtud otsuste osas on isikutel, kes ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele, domineerivateks diagnoosideks psüühika- ja käitumishäired ning lihasluukonna ja sidekoehaigused (tabel 7). Diagnooside esinemissagedus, mille alusel isikud ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele, on võrreldes 2014. aastaga jäänud samaks- lihasluukonna ja sidekoehaigused 37% otsustest ning psüühika- ja käitumishäired 14% (2014.a oli vastav protsent 15) otsustest.

Tabel 7 Diagnooside esinemissagedus Kaitseressursside Ameti arstlikes komisjonides tehtud otsuste põhjal

Jrk nr	Otsuse liik	1.			2.			3.		
		Diagnoos	Arv	%	Diagnoos	Arv	%	Diagnoos	Arv	%
1	Vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	Lihaskonna ja sidekoehaigused	962	30	Silma- ja silmanuste haigused	389	12	Hingamiselundite haigused	174	5
2	Ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	Lihaskonna ja sidekoehaigused	2682	37	Psüühika- ja käitumishäired	993	14	Vereringeelundite haigused	628	9
3	Ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	Psüühika- ja käitumishäired	1491	22	Lihaskonna ja sidekoehaigused	1469	22	Närvisüsteemihaigused	733	11

5. AJATEENISTUSSE KUTSUMINE

2015. aasta jooksul planeeriti ajateenistusse kutsuda² **3 176** kutsealust ja **24** naissoost isikut. Kaitseministri määrusega lubati kehtestatud piirarve ületada 5% ulatuses. Ajateenistuskohustust asus täitma **3 332** kutsealust ja **17** naissoost isikut. Lähtuvalt üksuste ettevalmistustsükli dünaamikast kestab 2. ja 27. nädalal ajateenistusse asunud kutsealuste teenistus 11 kuud ning 40. nädalal teenistusse asunutel 8 kuud. Kõige rohkem kutsealuseid asus ajateenistuskohustuse täitmisele 27. nädalal – **1 787**. Kogunemiskohta ilmus kokku **3 371** kutsealust, kellest **38**-le määrati tervise seisundi tõttu korduv arstlik läbivaatus ning **1** kutsealune saadeti väeosast tagasi. Kogunemiskohta jättis ilmumata kokku **169** kutsealust.

Tabel 8 Ajateenistusse kutsumine 2015 (sulgudes on toodud naissoost isikute näitajad)

		Nädal			KOKKU
		2.	27.	40.	
1	Ajateenistusse kutsutavate isikute planeeritud arv - sulgudes naissoost isikute arv	288 (6)	1697 (14)	1191 (4)	3176 (24)
2	Väljastatud otsuseid ajateenistusse asumiseks	414 (5)	2201 (11)	1637 (6)	4252 (22)
3	Alustatud täiendavaid menetlusi	81 (1)	341 (1)	290 (3)	712 (5)
4	Kogunemiskohta mitteilmunud	19	57	93	169
5	Kogunemiskohta ilmunud	314 (4)	1803 (10)	1254 (3)	3371 (17)
6	Kogunemiskohas tervise seisundi tõttu määratud korduv arstlik läbivaatus	4	16	18	38
7	Väeosast tagasi saadetud			1	1
8	Ajateenistusse toimetatud	310 (4)	1787 (10)	1235 (3)	3332 (17)

Võrdlusena 2014. aastaga on kogunemiskohta ilmumata jätnud kutsealuste suurusjärk jäänud samaks (2014. a 161 ning 2015.a 169 kutsealust).

2015. aastal algatas Kaitseressursside Amet kokku 149 vääртеomenetlust ajateenistusse mitteilmumise eest (KVTS § 222). Kaitseväekohustuslastele tehti kokku 574 ettekirjutust.

² Kaitseministri 14. oktoobri 2013. a määrusega nr 49 “2015. aasta kutsealuste ja naissoost isikute ning osaliselt 2016. ja 2017. aasta kutsealuste ajateenistusse asumise tähtajad ja nende arvuline jagunemine ajateenijate väljaõppega tegelevate struktuuriüksuste vahel ning ajateenistuse kestus“

6. AJATEENISTUS

Lähtuvalt ajateenistusse kutsumise ja üksuste ettevalmistamise tsüklist kajastatakse käesoleva aruande ajateenistuse peatükis aruandlusperioodina ajavahemikku 2014. a II poolaasta kuni 2015. a I poolaasta. Aruande ajateenistuse peatükk annab ülevaate ajateenistuse määratud ulatuses läbinute ja ennetähtaegselt teenistusest vabastatute arvulisest suhtest ning vabastamise peamistest põhjustest. Eraldi on välja toodud naissoost isikute arvuline osalus ajateenistuses.

Kaitseväeteenistuskohustuse täitmist 2015. aastal iseloomustas sarnaselt varasematele aastatele stabiilsus. Võrreldes 2014. aastaga ei ole suuri muutusi toimunud ajateenijate arvus, ajateenistusest väljalangemises ega ka õppekogunemiste osalusprotsentides. Kõik nimetatud valdkondade suurusjärgud on jäänud samale tasemele.

2014. aasta II poolaastal asus ajateenistusse **3 023** isikut ning 2015. aasta I poolaastal **314**, kokku **3 337** isikut (sh lubatud **5%** ülekate). Ajateenistuse lõppedes määrati sõjaaja ametikohale **2 652** ajateenijat. Kõik ajateenijate baasil ettevalmistatavad väeüksused õpetati välja vastavalt kinnitatud plaanidele ja määratud väljaõppetasetele.

Ajateenijate väljalangevuse peamiseks põhjuseks väljaõppe perioodil oli **tervisliku seisundi mittevastavus tervisenõuetele** (aluseks kaitseväeteenistuse seaduse § 56 lg 2 p 1). Selle alusel vabastati 2015. aastal ennetähtaegselt teenistusest **650** ajateenijat, mis teeb **19,4%** ajateenistusse asunutest. Võrreldes 2014. aastaga on väljalangevuse osakaalu suurusjärg jäädud samaks. Muud ajateenistuse katkemise põhjused, meditsiiniliste põhjuste kõrval, olid marginaalsed.

Ennetähtaegselt vabastati ajateenistusest 10 naissoost isikut, kellest kaks vabastati tervisliku seisundi tõttu. 8 naissoost isikut kasutas kaitseväeteenistuse seadusest tulenevat õigust (kaitseväeteenistuse seaduse § 82 lg 11) loobuda ajateenistusest 90 päeva jooksul alates ajateenistusse asumisest.

Levinuim põhjus ajateenijate teenistusest vabastamisel oli lihasluukonna ja sidekoehaigused (**31%**), mis võrreldes eelmise perioodiga on umbes 7% vähenenud. Järgnevad psüühika- ja käitumishäired (**17,6%**), mille puhul on märgata esinemissageduse vähenemist keskmiselt 8%. Seejärel vigastused ja mürgistused, mis moodustavad 6,3% vabastamistest tervislikel põhjustel. Ajateenistusest vabastamise puhul moodustavad muud erinevad tervislikud põhjused kokku 44,9%. Enam esinevate diagnoosigruppide võrdlus eelnevate aastatega on toodud tabelis 9.

Tabel 9 Enamesinevate diagnoosigruppide võrdlus

Diagnoosigrupp	% 2011	% 2012	% 2013	%2014	%2015
psüühika- ja käitumishäired	39,61	27,9	27,4	25,7	17,6
lihasluukonna ja sidekoehaigused	36,29	36,9	41,4	38,1	31
vigastused ja mürgistused	6,65	9,7	4,4	7	6,3

KVTS § 82 lg 4 sätestab **naissoost isikute ajateenistusse kutsumise** ja volitab kaitseministrit kehtestama naissoost ajateenijate ajateenistusse kutsumise tähtajad, teenistuskohad, teenistuse pikkuse ning teenistusse kutsutavate naissoost isikute arvu. Ajateenistusse asunud naissoost isikul on õigus loobuda ajateenistusest 90 päeva jooksul. Naissoost isikute jagunemine ajateenistusse asumise aegade vahel 2015. aastal on välja toodud tabelis 10.

Tabel 10 Naissoost isikute ajateenistusse kutsumine

Kutsumise aeg	kaitseministri määrus	Võeti ajateenistusse	Vabastati omal soovil/tervisega	Seisuga 31.12.2015 teenistuse lõpetanud* või teenistuses
2. nädal	6	4	2	2*
27. nädal	14	10	7	3
40. nädal	4	3	0	3
KOKKU	24	17	9	8

7. ASENDUSTEENISTUS

KVTS § 58 lõige 1 kohaselt on Kaitseressursside Ametil õigus otsustada kaitseväeteenistuskohustuse asendamine asendusteenistusega kutsealuse motiveeritud taotluse alusel, kui kutsealune on keeldunud kaitseväeteenistusest usulistel või kõlbelistel põhjustel. 2015. aasta lõpu seisuga oli asendusteenistuses **46** isikut. 2015. aastal on esitatud taotlusi asendusteenistusse asumiseks kokku **68**. Täpsem jaotus asendusteenistuse valdkonnas on ära toodud tabelis 11.

Tabel 11 Asendusteenistus

Jrk nr	Näitaja	Arv
1	Asendusteenistuses seisuga 31.12.2015	46
2	Alustas asendusteenistust	53
3	Lõpetas asendusteenistuse	72
4	Esitatud taotlusi asendusteenistusse asumiseks	68

8. ÕPPEKOGUNEMISED

Kaitseväe sõjaaja üksuste ettevalmistamiseks ja nende valmisoleku ja võitlusvõime kontrollimiseks toimus 2015. aasta mais taasisesisvunud Eesti ajaloo suurim õppus „Siil 2015“, millest võttis osa kokku ligi 13 000 reservväelast, ajateenijat, tegevväelast ja kaitseliitlast. Õppuse „Siil 2015“ eesmärk oli kontrollida alalises valmiduses olevate üksuste täiendkomplekteerimist ja kiirreageerimisvalmiduses olevate üksuste formeerimist. Suurt rõhku pandi just üksuste formeerimise, sealhulgas mobiliseeritute vastuvõtu harjutamisele. Lisaks harjutati läbi 1. jalaväebrigaadi lahingutegevust ja taktikalise ning operatiivtasandi juhtimist.

Suurõppuse „Siil 2015“ toimumiseks planeeriti kaitseministri määrustega kutsuda õppekogunemistele kuni **8600** reservis olevat isikut. Õppekogunemistel osales **7006** reservväelast (81,5% planeeritust).

Võrreldes 2014. aastaga, kui õppekogunemistel planeeritustest osales 66%, oli 2015. aastal osalemise protsent paranenud, ulatudes 81,5%-ni. Õppekogunemise kutset mittekättesaanud/vastu võtnud ja õppekogunemistele mitteilmunud reservväelaste osakaal 2015. aastal langes, mis viitab asjaolule, et reservis olevad isikud on teadlikumad oma kohustustest, teisalt saatis Kaitseväge võrreldes varasemate aastatega kutseid õppekogunemistele suurema ülekattega. Esmakordselt õppekogunemise raames viidi läbi isikute teadlikkuse tõstmiseks suuremahuline teavituskampaania „Siil 2015 - iga okas loeb“, kasutades populaarsemaid sotsiaalmeedia kanaleid.

Õppekogunemistest vabastamine on püsinud aastate lõikes samal tasemel, peamised põhjused on terviseseisundi mittevastavus kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele ja õppetöös osalemise kohustus.

2015. aastal esitati Kaitseväe juhatajale **38 vaiet** (0,3% õppekogunemisele kutsututest) õppekogunemisel osalemise kohustusest vabastamiseks ja reservteenistust korraldama volitatud struktuuriüksuse ülema otsuse kehtetuks tunnistamiseks. 2014. aastal esitati 4 vaiet (0,2% õppekogunemisele kutsututest). 38-st vaidest rahuldati 18 ja ei rahuldatud 10, 7 vaiet saadeti struktuuriüksusele tagasi asja uueks otsustamiseks ning 3 saadeti isikule tagasi. Kõige enam vaideid olid seotud isikute õppetööl osalemisega õppekogunemise ajal. Õppekogunemistele mitteilmunud reservväelaste suhtes algatati 622 väärteomenetlust, 2014. aastal algatati vaid 29 väärteomenetlust. Algatatud väärteomenetluste suurenenud hulk võrreldes 2014. aastaga on tingitud asjaolust, et 2015. aastal toimus suurõppus „Siil 2015“, kuhu kutsuti 79% rohkem reservväelasesi, kui seda tehti 2014. aasta õppekogunemistele.

9. KUTSEALUSTE JA RESERVVÄELASTE ARVAMUSUURING

Kutsealuste ja reservväelaste uuring viidi läbi kaheksandat aastat järjest (esimest korda toimus see 2007. aastal) ja läbiviijaks oli Turu-uuringute AS.

Uuringu eesmärk oli teada saada, kuidas suhtuvad kutsealused ja ajateenistuse läbinud noormehed ajateenistusse ning Kaitseväge tervikuna, millised on nende ootused ajateenistuse suhtes ning rahulolu läbitud ajateenistusega, milline hinnang antakse ajateenistusse kutsumise korralduslikule küljele, milline on noormeeste informeeritus Kaitseväest ja millistest kanalitest infot saadakse, kui suur on valmisolek asuda teenistusse tegevväelasena või asuda õppima riigikaitsele õppeasutusse.

Varasematel aastatel on uuringu tarvis andmeid kogutud postiküsitluse teel, tänava toimus andmekogumine esimest korda veebikeskkonnas. Andmete kogumine toimub paralleelselt nii reservväelaste kui kutsealuste seas. Küsitlus toimus juuni algusest kuni septembri lõpuni. Küsimustikud saadeti välja 2796-le ajateenistusse kutsutud kutsealusele ning 2316-le kevadel reservi arvatud ajateenijale. Täidetuna laekus vastavalt 1005 ankeeti kutsealustelt ja 715 ankeeti reservi arvatutelt.

Sarnaselt kogu elanikkonnale on toetus kohustuslikule ajateenistusele ka kutsealuste ning reservistide seas kõrge. Kutsealustest peab noormeeste kohustuslikku ajateenistust vajalikuks 70%, reservväelastest 96%. Ajateenistust peab ebavajalikuks ligikaudu viiendik.

Eesti Kaitseväge üldine maine on kutsealuste ja ajateenistuse läbinute silmis hea. Valdav enamus küsitletutest peab kaitseväge organisatsiooniks, mis on distsiplineeritud, annab hea sõjalise väljaõppe ja eluks vajalikke oskusi. Reservväelased tõstavad ajateenistuses omandatud oskustest esile kõige rohkem meeskonnatöö oskusi ning venekeelsed noored ka eesti keele oskust.

81% ajateenistuse läbinutest tunneb ennast teenistusaja järel targema ja kogenumana, 80% enesekindlamana ning 72% füüsiliselt tugevamana. Põhiliste ajateenistusest saadud oskuste ja kogemustena nimetasid reservväelased sõjalisi teadmisi ja oskusi ning meeskonnatöö ning teistega arvestamise oskusi.

Naiste vabatahtlikku ajateenitust pooldas 43% ajateenistuse läbinutest ning kutsealustest, ebavajalikuks pidas seda vastavalt 47% ja 40%. Elanikkonnas tervikuna on toetus naiste ajateenistusele 51%.

Omal soovil läks ajateenistusse 36% kutsealustest ning 43% reservväelastest. Suhtumine ajateenistusse on kutsealuste ning reservväelaste seas sarnane: kui kutsealustest asus hea meelega ajateenistusse 26% ja valmisolekut oma kohust täita väljendas 38%, siis reservväelastel olid need protsendid vastavalt 23% ja 42%. Ligikaudu neljandik küsitletuist väitis, et võimaluse korral oleks nad jätnud/jätaks ajateenistusse minemata ja 7% läks ajateenistusse täiesti vastumeelselt.

Valdav osa reservväelastest ja kutsealustest arvab, et ajateenistuse läbinutele peaks pakkuma eeliseid või soodustusi õppima asumisel või töökoha leidmisel. Veelgi enam toetust leiab mõte, et ajateenistuses läbitud õppe ja seal omandatud oskuste kohta võiks väljastada tunnistusi, mida saaks kasutada kutseoskusi tõendavate dokumentidena tsiviilelus. Kaitseministeerium on asunud vastavate tunnistuste väljastamist ette valmistama.

Ajateenistusega oli rahul 70% ning rahulolematu 28% reservväelastest. Ajateenistuse jäid enam rahule nooremad või madalama haridusega vastajad; samuti ka reservväelased, kes läksid ajateenistusse positiivse eelhäälestusega või keda ajateenistuses edutati.

Võrreldes 2014. aastaga on keskmised hinnangud väljaõppe tingimuste suhtes tõusnud, ning kõige enam on paranenud hinnangud elamistingimustele.

10. TEGEVVÄELASED

Tegevväelaste arv suurenes 2015. aastal **131** tegevväelase võrra, ulatudes aasta lõpus **3 229** tegevväelaseni. Riigikaitse arengukava (RKAK) 2013-2022 näeb ette tegevväelaste arvu tõstmise **3571** tegevväelaseni 2022. aastaks, RKAK-i rakenduskava kohaselt oli planeeritud 2015. aasta lõpuks saavutada **3271** tegevväelase tase. Tegevväelaste arv sõjaväelise auastme alaliikide lõikes Kaitseväes ja Kaitseliidus on kajastatud tabelis 13.

Tabel 13. Tegevväelaste arv ametikohtadel sõjaväelise auastme alaliikide lõikes Kaitseväes ja Kaitseliidus

Ametikoha auastme alaliik	Teenistuses ametikohtadel 2015 alguse seisuga	Teenistuses ametikohtadel 2015 lõpu seisuga
Kõrgemad ohvitserid	13	12
Vanemohvitserid	540	547
Nooremohvitserid	473	507
Vanemallohvitserid	1172	1182
Nooremallohvitserid	474	531
Sõdurid	217	239
Kadetid	150	159
Kokku teenistuses	3038	3177
Lapsehoolduspuhkusel	60	52

2015. aastal värvati Kaitseväge ja Kaitseliitu kokku 384 tegevväelast (2014 oli värvatute hulk 312), teenistusest lahkus 253 tegevväelast (2014 lahkus teenistusest 348 tegevväelast). Olulise positiivse trendina saab välja tuua tegevväelaste lahkumise teenistusest omal soovil, mis võrreldes 2014. aastaga on vähenenud 61% 106 tegevväelaseni. Vabatahtliku personalivoolavuse näitaja tegevväelaste hulgas oli 2015. aastal 5,7%.

2015. aastal tegevväelaste koguarvu suurenemine 131 tegevväelase võrra on viimaste seitsme aasta parima tulemus (aastal 2008 oli tegevväelaste kasv 183). 2015. aasta kasv vähendas jõudsalt mahajäämust planeeritud tasemest, mis omakorda tagab planeeritud sõjaliste võimete saavutamist. Hea tulemus värbamisel ja madal voolavus viitab tegevväelase elukutse populaarsusele ja Kaitseväge kui tööandja heale mainele töajöuturul.

Tegevväelaste värbamist hakkab üha rohkem mõjutama töajöuturul toimuv, kus tööeline osa elanikkonnast väheneb järgneva kuue aasta jooksul hinnanguliselt 6% (ca 52 000 töötajat). Samuti mõjutab värbamist üldhariduskoolide lõpetajate (peamine värbamisväli Kaitseväge ühendatud õppeasutuste põhikursustele) arvu langus tänaselt 7400-lt 5950-ni 2017. aastal. Selles olukorras tuleb enam pöörata suuremat tähelepanu juba teenistuses olevate tegevväelaste süsteemis hoidmisele. Ootuspärane on värbamise stabiliseerumine kuni 350-400 värvatava tasemele aastas, mis koosmõjus madala voolavusega aitab kaasa tegevväelaste arvu kasvuesmärkide saavutamisele.

11. PEAINSPEKTORITEENISTUS

2015. aastal menetles Kaitseväe peainspektoriteenistus 35 pöördumist. Jätkuvalt pöörduvad lisaks ajateenijatele, tegevväelastele ja tsiviiltöötajatele ka isikud, kellel pole küll formaalset suhet Kaitseväega, kuid on muu põhjendatud huvi, peamiselt ajateenijate lähedased, aga ka kutsealused ja reservväelased.

Jätkub varasem tendents, et ajateenijate levinum pöördumise põhjus on soov saada ennetähtaegselt reservi, enamasti tervislikel, harvematel juhtudel muudel põhjustel Eelnevale on lisandunud järelpärimised võimaliku rahalise hüvitise saamiseks vigastuste või meditsiiniliste probleemide korvamiseks. Tegevväelaste ja tsiviilteenistujate pöördumise peamine põhjus on jätkuvalt teenistuse tasustamine.

12. OLULISEMAD TEGEVUSED 2016. AASTAL

1. 2016. aastal jätkab Kaitseministeeriumi valitsemisala kaitseväekohuslaste arvestust, kaitseväekohuslaste tervisenõuetele vastavuse hindamist, ajateenistusse kutsumist ning reservüksuste ettevalmistamist samas mahus eelnevate aastatega.
2. Õppekogunemiste valdkonnas kutsutakse 2016. aastal õppekogunemistele kokku 2925 reservväelast, mida on tunduvalt vähem võrreldes 2015. aastaga, sest et suurõppusele "Siil 2015" sarnast õppust ei ole otstarbekas korraldada iga-aastaselt. Eelkõige keskendutakse 2016. aasta õppekogunemistel allüksuste juhtide ja erialaspetsialistide täiendväljaõppele.
3. Lisaks tavapärasele õppekogunemistele korraldatakse 2016. aasta jooksul vähemalt ühele Kaitseväe kiirreageerimisstruktuuris olevale reservüksusele ilma tavapärase 120-päevase etteteatamisajata lisaõppekogunemine, et kontrollida kiirreageerimisstruktuuri valmidust.
4. Olulise uuendusena on plaanis hakata kaitseväekohustuslastele riigikaitselisi dokumente kätte toimetama riigiportaali Eesti.ee kaudu. Uuenduse eesmärgiks on suurendada dokumentide kätte toimetamise osakaalu ning muuta dokumentide adressaatidele dokumentidega tutvumine kiiremaks ning mugavamaks.
5. 2016. aasta jooksul toimuvad praktilised ettevalmistused Kaitseministeeriumi valitsemisala arstlike komisjonide liidestumiseks „Tervise infosüsteemiga”.
6. Jätkatakse uuringu teostamist ajateenistuse väljaõppe sisu ja ajateenijate füüsilise suutlikkuse kohta, et vähendada ajateenistuse käigus tervislikel põhjustel väljalangevust.
7. Vastu tulles ajateenijate ootustele on 2016. aastal plaanis hakata väljastama ajateenistuse läbinud isikutele ajateenija tunnistusi.